

Nader onderzoek vleermuizen Haringvlietplein Zierikzee

Projectnummer 170706

13 november 2017

Auteurs

ing. S.J.M.P. Halters
Ing. R.J. Buijs

Opdrachtgever

Rialto Vastgoedontwikkeling
Victorialaan 15
5213 JG 's-Hertogenbosch

Inhoudsopgave

1	INLEIDING	3
2	METHODE	4
2.1	VLEERMUISONDERZOEK	4
3	RESULTATEN VLEERMUISONDERZOEK	5
3.1	BESCHRIJVING WAARNEMINGEN	5
3.2	MITIGATIE	10
3.3	CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN	11
4	CONCLUSIES	13
5	LITERATUUR	14
BIJLAGE 1	WETTELIJK KADER	15

1 Inleiding

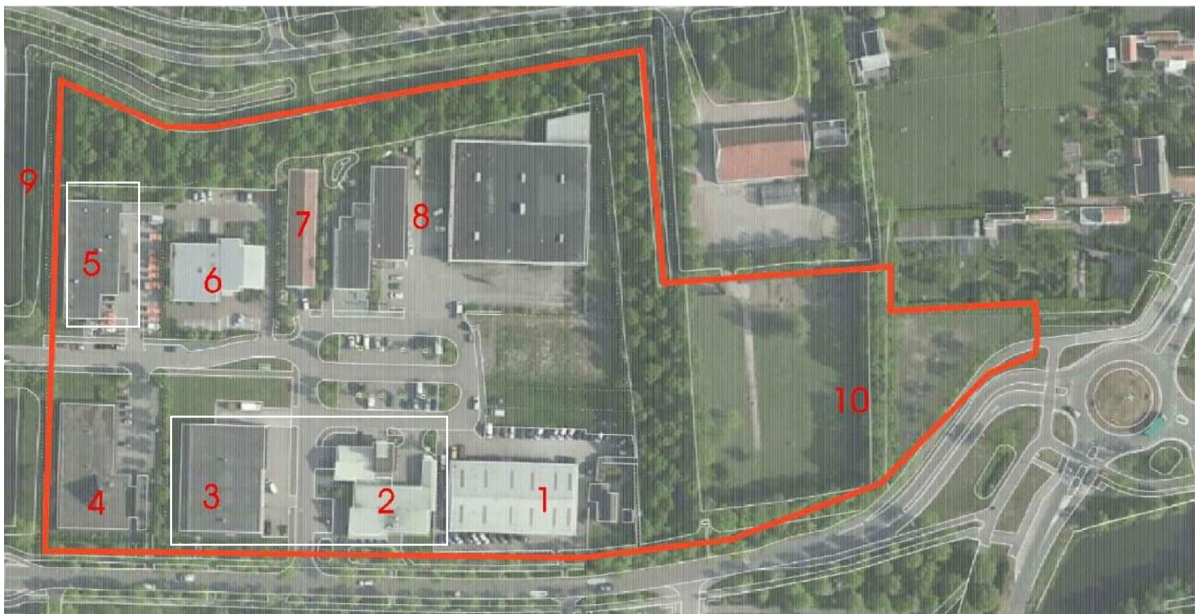
Naar aanleiding van de Ecologische Quisckscan (Aeres, 10 februari 2017) is een nader onderzoek naar de aan- danwel afwezigheid van uitgevoerd binnen het plangebied opgenomen in figuur 1.1.

Het onderzoek is vooral toegespitst op het voorkomen van (met name verblijfplaatsen) van vleermuizen om daarmee de voorgenomen ontwikkeling (het realiseren van nieuwe bebouwing op het industrieterrein) zorgvuldig te kunnen voorbereiden en uitvoeren.

Het Haringvlietplein is in de huidige situatie een gebied met een aantal gebouwen waarin uiteenlopende functies zijn/waren gevestigd: retail, maatschappelijke functies, zakelijke dienstverlening en bedrijvigheid. Het Haringvlietplein kampt met toenemende leegstand, is gedateerd en mist een duidelijk profiel.

Het Haringvlietplein zal daarom worden omgevormd tot een retailgebied met als thema's 'food' en 'grootschalige detailhandelsvestigingen (GDV)'. Het 'food' deel betreft de vestiging van onder andere twee supermarkten, het GDV deel betreft volumineuze handel (meubels, fietsen, elektra).

De voorgenomen ontwikkeling heeft aanleiding gegeven voor het verrichten van een quickscan natuurwetgeving (Aeres, 10 februari 2017). Hierin is nagegaan welke effecten de ingreep heeft op lokaal voorkomende beschermde flora en fauna. Op basis van de conclusies van deze quickscan is het noodzakelijk om aanwezigheid (en eventueel beschermde functies voor vleermuizen) te onderzoeken. Waarbij de gebouwen aangeduid als locatie 2, 3 en 5 zijn beoordeeld, alsmede de groenstructuren binnen het plangebied.

Figuur 1.1. Ligging van de onderzochte locatie in rode contour, (bron: opdrachtgever)

In dit kader is door de opdrachtgever de opdracht verstrekt om volgens het vleermuisprotocol 2017, onderzoek uit te voeren naar de aanwezigheid, gebruik en eventuele functies van vleermuizen in kaart te brengen.

2 Methode

2.1 Vleermuisonderzoek

Het terrein is bezocht op 14 juni, 13 juli, 7 september en 7 oktober (zie tabel 1). Een winterbezoek is niet uitgevoerd. Deze is tijdens de quickscan verricht (zie quickscan Aeres, 10 februari 2017). Hierbij zijn geen winterverblijfplaatsen aangetroffen.

Er is gebruik gemaakt van de batdetectoren Petterson D240x, Echometer touch 2 pro en enkele Songmeters SM4 BAT. Opgenomen geluiden zijn geanalyseerd met de programma's BatSound en Kaleidoscope. Er is geïnventariseerd met twee ter zake deskundige waarnemers, R.J. Buijs, en A. Wieland van Buijs Eco Consult B.V. Daarbij is gewerkt volgens het vleermuisprotocol 2017.

Mogelijk te verwachten soorten op de locatie waren:

- Gewone dwergvleermuis;
- Laatvlieger;
- Rosse vleermuis;
- Watervleermuis;
- Ruige dwergvleermuis;

En eventueel minder veelvuldig voorkomende soorten zoals

- Grootoorvleermuis (spec);
- Baardvleermuis (spec);
- Meervleermuis.

Tijdens de bezoeken is ook gebruik gemaakt van een boomcamera/endoscoop, en warmtebeeldcamera (FLIR E6) en een krachtige zaklamp (Feniks) om gaten en spleten in de te kappen bomen-te verdwijnen bebouwing te controleren, danwel om vliegbewegingen van waargenomen vleermuizen te volgen.

De meeste onderzoeken zijn uitgevoerd bij zonsondergang. Er is 1 bezoek gebracht in de ochtendschemering (13 juli).

Tabel 1. Overzicht met bezoekdata, tijden en weersomstandigheden

Datum	Aanvangstijd	Eindtijd	Weer
14 juni 2017	21.30	00.00	13 °C, wind 3 Bft O, licht bewolkt
13 juli 2017	03.30	05.45	14 °C, wind 2 Bft NO, half tot zwaar bewolkt
7 september 2017	20:00	22.30	15 °C, wind 4 Bft ZW, geheel bewolkt
7 oktober 2017	19.00	21.30	12 °C, wind 3 Bft WNW, vrijwel geheel bewolkt

3 Resultaten vleermuisonderzoek

3.1 Beschrijving waarnemingen

De volgende soorten zijn meermaals en met zekerheid vastgesteld:

- **Gewone dwergvleermuis;**
- Ruige dwergvleermuis;
- Laatzvlieger.

Van de vet gedrukte soort zijn waarnemingen verricht bij de te verdwijnen bebouwing.

In onderstaande figuren is de locaties van de batloggers (SM4 BAT) weergegeven. Tijdens de najaarsbezoeken (7 september en 7 oktober) zijn batloggers gedurende de veldbezoeken geplaatst en hebben deze continue opnamen gemaakt.

Figuur 3.1. Locatie verschillende batloggers 7 september (bron ondergrond: www.zeeland.nl)

Figuur 3.2. Locatie vaste batloggers 7 oktober (bron ondergrond: www.zeeland.nl)

In onderstaande tabel is een overzicht van de opgenomen en geanalyseerde geluidsbestanden tijdens de najaarsbezoeken weergegeven.

Tabel 3.1. Geluidsopnamebestanden najaarsbezoeken

datum	locatie	Gewone dwerg- vleermuis	Ruige dwerg- vleermuis	Diverse geluiden	Lawaai
		PIPPIP	PIP NAT	NOID	NOISE
*	TOTAAL	205	5	61	302
004 20170907	*	137	5	20	91
	004 20170907 bij twee gebouwen	132	5	20	87
	004 20170907 groenstrook	5		0	4
004 20171007	*	5		9	211
	20171007 groenstrook	1		3	17
	bij gebouw 20171007	2		2	179
	lopend 20171007	2		4	15

Verklaring:

NOID gecombineerde waarneming met andere soort(en), veelal mix van ruige dwergvleermuis, met gewone dwergvleermuis, laatvlieger en/of baltsroep.

Waarneming is een geluidsopname op een bepaald moment: een vleermuis kan met rondjes vliegen als een exemplaar voor een grote hoeveelheid waarnemingen zorgen. Hoeveelheid waarnemingen zegt dus niet direct iets over het aantal voorkomende vleermuizen.

Tijdens het uitgevoerde vleermuisonderzoek zijn verschillende vleermuissoorten en verschillende gebruiksoorten van de gebieden (foerageren, vliegroute, verblijfsplaatsen) bepaald. In onderstaande tekst is een beknopte toelichting gegeven van de verschillende functies die het plangebied (en de directe omgeving vervult voor vleermuizen (en voor welke soorten).

Vervolgens wordt ingegaan of deze functie vanwege de voorgenomen ontwikkeling wordt beperkt danwel deels komt te vervallen en welke maatregelen hiervoor nodig zijn om dit te compenseren/mitigeren.

Foerageergebied

Gracht en omgeving

Tijdens het onderzoek is gebleken dat het (juist buiten het plangebied) gelegen te behouden groenstrook (ten westen van) de gracht, en de omgeving van de gracht zelf een belangrijk foerageergebied vormt voor gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis en mogelijk watervleermuis en laatvlieger (niet waargenomen maar niet gericht naar gezocht omdat dit buiten het plangebied en dus het onderzoeksgebied ligt).

Dit foerageergebied blijft gehandhaafd; mitigerende maatregelen zijn hiervoor niet noodzakelijk.

Noord/west rand met begroeiing

Verder vormt de zuidelijke randbegroeiing tegen plangebied eveneens een belangrijk foerageergebied/vliegroute voor gewone dwergvleermuis en ruige dwergvleermuis en laatvlieger. Het is van belang om deze groene omlijsting en de waterafvoerende sloten te behouden zoals op basis van het voorlopig ontwerp (zie figuur 3.4) ook gepland blijkt.

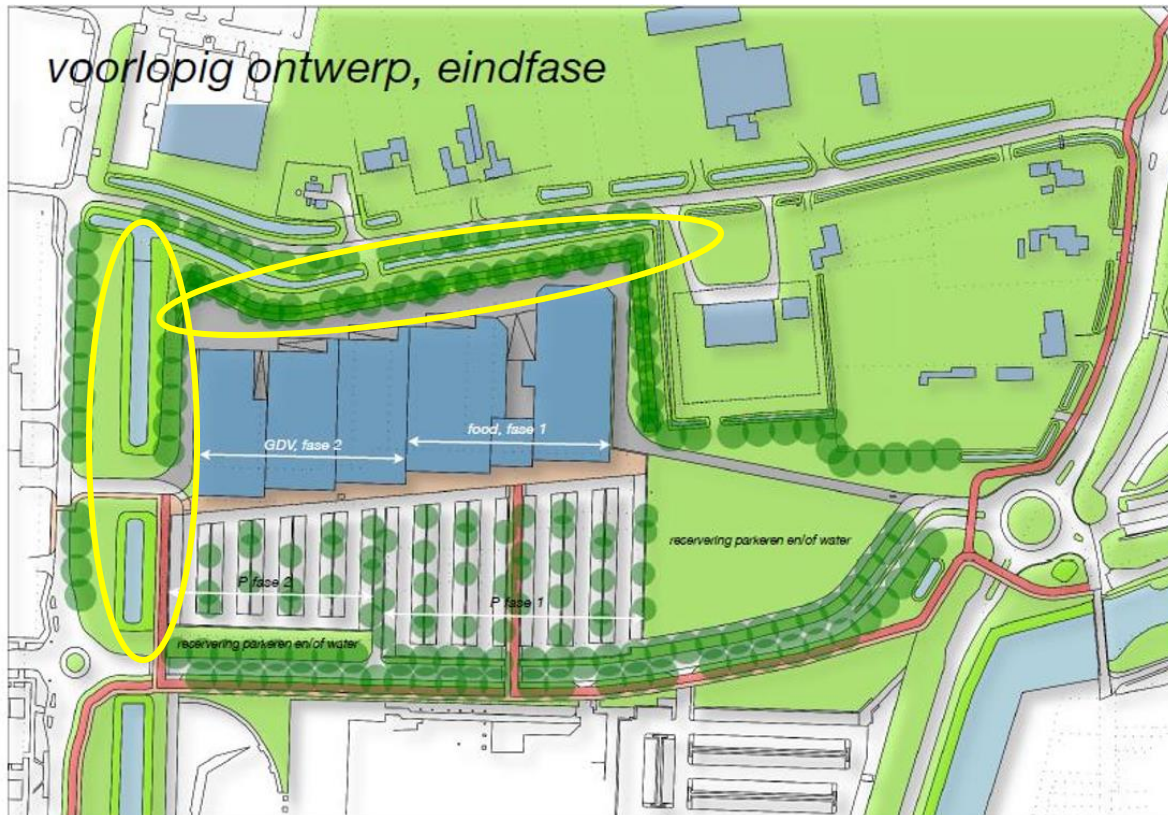
Vliegroute

Duidelijke vliegroutes zijn niet vastgesteld. Wel wordt aangenomen dat de waterafvoerende sloten in/langs het plangebied eveneens als vlieg- en foerageerroute worden gebruikt. De waarnemingen zijn voornamelijk langs deze sloten gedaan. Deze sloten blijven vanwege de waterafvoerende functie in de planontwikkeling behouden volgens het voorlopig ontwerp. In figuur 3.4 is het voorlopig ontwerp weergegeven.

In onderstaande figuur 3.3 zijn de locaties van de belangrijkste vliegroutes/foerageergebieden weergegeven.

Figuur 3.3. Locatie belangrijkste foerageergebieden en routes, de sloten worden vermoedelijk (geel gestippelde lijnen) eveneens als vlieg//foerageergebied gebruikt en blijven behouden (bron ondergrond: www.zeeland.nl)

Figuur 3.4. Ontwerp met behoud van sloten en groene omlijsting aan noordwestzijde (bron: opdrachtgever)

Verblijfsplaatsen

Gedurende de onderzoeksronden is onderzoek gedaan naar eventuele verblijfsplaatsen binnen het plangebied. Hiervoor zijn in het veld de aanwezige (te verdwijnen) bomen beoordeeld op gaten, kieren en scheuren en zijn de geluidsopnamen van iedere ronde (in het veld en van de batloggers) beoordeeld op opgenomen soorten en gedrag om mogelijk aanwezige verblijfsplaatsen te lokaliseren.

De waargenomen gaten, kieren en scheuren in de te verdwijnen zijn van beperkte omvang. Hierdoor worden deze ongeschikt geacht voor grotere vleermuissoorten en/of kraam- en/of winterverblijfsplaatsen voor vleermuizen in het algemeen. Deze holten zouden wel dienst kunnen doen als een (incidenteel) zomerverblijf en/of paarverblijfsplaatsen voor ruige dwergvleermuis. Uit de opgenomen geluidsbestanden blijkt dat ter plaatse van de te verdwijnen bomen geen baltsroep en/of grote aantallen opnamen vleermuizen zijn waargenomen. Verblijfsplaatsen in deze bomen zijn niet aangetoond.

Op basis van de aanwezigheid van gewone dwergvleermuis in dit gebied in combinatie van de enkele aanwezige gebouwen binnen het plangebied met potentieel geschikte invliegopeningen en kieren in de bebouwing is aan de opdrachtgever na uitvoering van de najaarsronden geadviseerd om ter mitigatie van vermoedelijk aanwezige paarverblijfplaats voor gewone dwergvleermuis vleermuiskasten als tijdelijke vervanging te laten plaatsen.

Op basis van de verdere veldbezoeken is het aantal verblijfsplaatsen en de locatie nader beoordeeld. Daarbij zijn inderdaad binnen de te slopen bebouwingen enkele paarverblijfplaatsen aangetroffen.

In onderstaande figuur 3.5 is een overzicht gemaakt van vastgestelde locaties met baltsroep in vlucht. In figuur 3.6 is een vertaling van de opgenomen geluidsbestanden gemaakt op basis van zichtwaarnemingen in het veld (met behulp van zaklamp en warmtebeeldcamera) naar paarverblijfsplaatsen.

Figuur 3.4 Globale locaties opgenomen geluidsbestanden baltsroep en aanwezigheid gewone dwergvleermuis

Figuur 3.5. Vermoedelijke locaties paarverblijfsplaatsen op basis van opgenomen geluidsbestanden en vastgestelde vliegbewegingen met roep (in oranje)

3.2 Mitigatie

Aangezien er waarnemingen zijn gedaan van baltsroep van de gewone dwergvleermuis nabij de te slopen bebouwing is er mitigatie nodig van deze drie te vervallen paarverblijfplaatsen. Mogelijk worden deze locaties (ondanks dat er tijdens het onderzoek geen in/uitvliegers en/of zwermen zijn waargenomen) incidenteel ook gebruikt als dagverblijf.

Conform het kennisdocument gewone dwergvleermuis moeten de vastgestelde paarverblijven worden vervangen door vaste nieuwe verblijfplaatsen en geschikt zijn voor in ieder geval de functie paarverblijf. Indien tussen de periode van sloop en nieuwbouw deze nieuwe vaste verblijven in de paarperiode nog niet gereed en beschikbaar zijn, zijn tevens tijdelijke vervangende paarverblijfplaatsen (bijvoorbeeld in de vorm van vleermuiskasten) noodzakelijk.

Voor elke aan te tasten of te verwijderen verblijfplaats moeten meerdere alternatieve verblijfplaatsen aanwezig zijn die voor minimaal eenzelfde aantal gewone dwergvleermuizen dezelfde functie kunnen vervullen als de oorspronkelijke plaats. Een vervangende verblijfplaats heeft nooit dezelfde eigenschappen als de oorspronkelijke verblijfplaats. Hierdoor kan een vervangende verblijfplaats zowel wat betreft zijn eigenschappen als zijn locatie, minder geschikt blijken dan verwacht. Dit wordt ondervangen door in het gebied van het bestaande netwerk aan verblijfplaatsen meerdere nieuwe verblijfplaatsen aan te bieden. Hoe meer alternatieve verblijfplaatsen aanwezig zijn, hoe groter de kans is dat minimaal één van deze geschikt gevonden wordt. De nieuwe verblijfplaatsen bevatten gezamenlijk bij voorkeur verschillende kwaliteiten (bijvoorbeeld eigenschappen ten aanzien van opwarming, locaties en dergelijke) maar zijn altijd geschikt voor de functie die verloren gaat. Aangezien binnen het plangebied alle bebouwing wordt vervangen worden per te vervallen paarverblijf vier vervangende verblijven voorgesteld (solide aanpak conform de oude soortenstandaard).

De vervangende verblijfplaatsen worden bij voorkeur zo dicht mogelijk, maar altijd binnen 100 à 200 meter van de oorspronkelijke verblijfplaats geplaatst en altijd binnen het leefgebied van de groep. Hoe dichter de vervangende verblijfplaats bij de oorspronkelijke verblijfplaats wordt gerealiseerd, hoe groter de kans is op succes.

De alternatieve verblijfplaatsen moeten voor minimaal eenzelfde aantal gewone dwergvleermuizen dezelfde functie kunnen vervullen als de oorspronkelijke plaats die verdwijnt.

Daarnaast zijn er nog enkele eisen aan de tijdelijke en vaste nieuwe verblijfplaatsen:

- Vrije in/uitvliegopeningen op een minimale hoogte van 3 meter vrij van (gerichte) verlichting;
- Op zo minimaal mogelijk afstand van de huidige verblijfplaatsen (max 100-200 meter afstand);
- 6 maanden voor paarseizoen moeten vervangende (tijdelijke) verblijfplaats geplaatst zijn om gewinning en ontdekking mogelijk te maken (uiterlijk half februari gereed);
- Voor de eisen aan de definitieve verblijfplaatsen in de nieuwe bebouwing: raadpleeg de vereisten in het kennisdocument gewone dwergvleermuis en betrek een deskundige bij uitwerking en plaatsing van de verblijven in het definitief ontwerp.

Een mogelijke uitwerking van de locaties voor de verblijfplaatsing in het plangebied is weergegeven in figuur 3.6.

Figuur 3.6. Concept ontwerp met mogelijke locaties vaste verblijven (geel) en per 4 geclusterde tijdelijke kasten (oranje) (bron ondergrond: opdrachtgever)

3.3 Conclusies en aanbevelingen

In het plangebied zijn paarverblijfplaatsen van gewone dwergvleermuis vastgesteld. Omdat deze met sloop vervallen is een ontheffing/verklaring van geen bedenkingen van het bevoegd gezag nodig.

Door voor het paarzeizoen (minimaal 6 maanden vooraf, dus uiterlijk februari) al vervangende verblijfplaatsen gerealiseerd te hebben, wordt conform het kennisdocument gewone dwergvleermuis (ruimschoots) voldaan aan het vooraf beschikbaar maken van de tijdelijke verblijfplaatsen.

Hierbij worden bij voorkeur verschillende soorten kasten gebruikt (4 soorten, zie figuur 3.7) en wordt toepassing in verschillende windrichtingen aanbevolen bij plaatsing om daarmee (conform de vereisten van de kennisdocumenten) te zorgen voor verschillende klimatologische omstandigheden en de vleermuizen keuze aan te bieden in de vervangende verblijven.

Een voorbeeld van tijdelijke verblijfplaatsen in de vorm van vleermuiskasten is in figuur 3.7 opgenomen.

Figuur 3.7 Voorbeeld vleermuiskasten

Een voorbeeld van definitieve ingebouwde verblijven is opgenomen in figuur 3.8 en is verder na te lezen in de brochure Vleermuisvriendelijk bouwen.

Figuur 3.8 Voorbeeld ingebouwde vleermuisverblijven

Zorgvuldig handelen

Verder zijn er nog een aantal zaken voor het zorgvuldig uitvoeren van de voorgenomen sloop en herontwikkeling van het plangebied om invulling te geven aan zorgvuldig handelen en het voorkomen van overtredingen op de verschillende verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming.

Deze bestaan uit:

- Het tijdig plaatsen van de tijdelijke paarverblijven (door middel van 12 vleermuiskasten) uiterlijk half februari 2018 gerealiseerd;
- Het betrekken van een deskundige bij het ontwerp en locatie van de vaste ingebouwde verblijfplaatsen;
- Het in stand houden van de noordelijke en westelijke groenstructuren (dubbele rijen bomen) en de watervoerende sloten als vlieg/foerageerroute;
- Niet toepassen van (tijdelijke) aangepaste verlichting ter plaatse van de (tijdelijke) verblijfplaatsen;
- Buiten het broed/voortplantingsseizoen slopen van de bebouwing en groen en vooraf een controle laten uitvoeren op aanwezigheid van bezette nesten;
- Bij sloop in het vleermuisactieve seizoen (maart-november) dienen de gebouwen vooraf onaantrekkelijk gemaakt te worden voor vleermuizen onder begeleiding van een deskundige, om incidentele dagverblijven van vleermuizen te voorkomen.

4 Conclusies

Soorten

Op de locatie is de aanwezigheid van drie vleermuissoorten aangetroffen; gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis en een enkele laatvlieger. De gewone dwergvleermuis (en laatvlieger) is een vooral object/gebouw bewonende soort. De ruige dwergvleermuis is vooral een boom bewonende soort. Deze laatstgenoemde hebben alleen en in beperkte mate) foerageergebied ter plaatse van het plangebied. De laatvlieger is alleen eenmalig overvliegend waargenomen Tijdens het onderzoek zijn wel baltsroepen van gewone dwergvleermuis waargenomen (nabij de te slopen bebouwingen met invliegopeningen).

Verblijfplaatsen gewone dwergvleermuis

Omdat sprake is van ca. 3 aangetoonde (paar)verblijfsplaatsen is het noodzakelijk om voor de voorgenomen kap om een ontheffing/verklaring van geen bedenkingen bij de Provincie Zeeland aan te vragen.

Ingeschat wordt dat deze op basis van de voorgestelde mitigatie kan worden afgegeven, de uiteindelijke beslissing is aan het bevoegd gezag.

Te verwijderen bomen

Tijdens de bezoeken zijn geen in- en/of uitvliegers bij de te kappen bomen aangetroffen. Vanwege de beperkte omvang van de bomen (en de gaten, kieren en scheuren) worden deze niet geschikt geacht voor kraamverblijven en/of winterverblijfsplaatsen. Paarverblijfsplaatsen (van ruige dwergvleermuis) zijn door middel van baltsroep niet aangetoond. Tijdens de veldbezoeken is ook slechts in zeer beperkte mate boom bewonende (ruige dwerg)vleermuizen waargenomen. De gedeeltelijke kap van de groenstructuur (zuidoostzijde) hoeft hierdoor niet gemitigeerd te worden.

Vlieg/foerageerroute

Vanwege de aangetroffen vlieg- en foerageerroute nabij de groenstructuren aan de noord/oostzijde is het noodzakelijk om wel deze groenstructuren van minimaal een dubbele rij bomen (naast te waterafvoerende sloten) in stand te houden.

Zorgvuldig handelen

Door verder de mitigerende maatregelen voor zorgvuldig handelen te volgen wordt er bewust en zorgvuldig gewerkt en worden inspanningen geleverd om overtredingen van verbodsbepalingen te voorkomen.

Volledigheid inventarisatie

De inventarisatie is een uiteraard een steekproef. Het is dan ook mogelijk dat soorten en functies niet waargenomen zijn, terwijl dat ze (op een ander tijdstip) wel aanwezig zijn. Dit is echter acceptabel, de Wet natuurbescherming vraagt een initiatiefnemer om alles te doen wat redelijkerwijs van hem verwacht kan worden. Met de gekozen methode en inspanning (volgens vleermuisprotocol) is dan ook voldoende invulling gegeven aan artikel 1.11 (zorgplicht) van de Wet natuurbescherming. Wat betreft het onderzoek heeft de initiatiefnemer dan ook gedaan wat redelijkerwijs van hem verwacht kan worden.

5 Literatuur

Aeres 10 februari 2017 Quicksan natuurwetgeving Haringvlietplein in Zierikzee / AM16143

<https://www.bij12.nl/assets/BIJ12-2017-004-Kennisdocument-Gewone-dwergvleermuis-1.0.pdf>

<http://www.zoogdiervereniging.nl/sites/default/files/imce/nieuwesite/Zoogdiersoorten/Vleermuizen%20algemeen/downloads/Brochure%20Vleermuisvriendelijk%20Bouwen%20%282%29.pdf>

Bijlage 1 Wettelijk kader

Hieronder volgt een algemene beschrijving van de Natuurwetgeving, gevolgd door betreffende onderdelen van de wetgeving.

De Nederlandse natuurwetgeving

De Nederlandse natuurwetgeving valt uiteen in gebiedsbescherming en soortbescherming. De gebiedsbescherming is geïmplementeerd in de Natuurbeschermingswet 1998 en omvat de Natura 2000-gebieden. Per 01/01/2017 zijn beide onderdelen (en de Boswet) geïntegreerd in de Wet natuurbescherming (Wn).

Gebiedsbescherming

In de Natura 2000 gebieden zijn de beschermde natuurmonumenten alsmede de gebieden met de status Vogel- en/of de Habitatrichtlijngebied (Voorheen Speciale beschermings Zones, Sbz's) opgenomen.

Globaal kan worden gesteld dat de gebiedsbescherming gericht is op de bescherming van de waarden waarvoor een gebied is aangewezen. Deze bescherming is gebiedsspecifiek, maar kent wel de zogenaamde externe werking. Dat wil zeggen dat ook handelingen buiten het beschermde gebied niet mogen leiden tot verlies aan kwaliteit in het beschermde gebied.

Soortbescherming

De soortbescherming is per 01/01/2017 ook opgenomen in de Wet natuurbescherming. Deze wet omvat ook de bescherming van Habitatrichtlijnsoorten buiten de aangewezen Natura 2000-gebieden. Deze bescherming geldt overal in Nederland, ook in de beschermde gebieden. De soortbescherming kent geen externe werking. Projecten worden getoetst aan de directe invloed op beschermde waarden binnen de grenzen van het projectgebied. Conform deze wet is de initiatiefnemer bij ruimtelijke ingrepen verplicht op de hoogte te zijn van mogelijke voorkomende beschermde natuurwaarden binnen het projectgebied. Vanuit deze kennis dienen plannen e projecten getoetst te worden aan eventuele strijdigheid met de verbodsbepalingen uit de Wet natuurbescherming.

Onder de werking van de soortbescherming vallen circa 930 dier- en plantensoorten. Alle inheemse zoogdieren, vogels, amfibieën, en reptielen zijn beschermd. Tevens hebben een aantal planten, vissen, insecten en ongewervelden een beschermde status. Voor de in het wild voorkomende planten en dieren geldt bovendien de algemene zorgplicht (art. 1.11).

Volgens de Wet natuurbescherming mogen beschermde dier- en plantensoorten niet worden gedood, gevangen, opzettelijk worden verontrust of gedood. Voortplanting- of vaste rust of verblijfplaatsen mogen niet opzettelijk worden beschadigd of vernield. Habitatrichtlijnsoorten mogen tevens niet opzettelijk worden verstoord. Beschermde planten mogen niet opzettelijk van hun groeiplaats worden verwijderd of vernield. De verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming (Wn) staan vernoemd in onderstaand kader.

Verbodsbepalingen Wet natuurbescherming (Wn)

Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn § 3.1 Wn	Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn § 3.2 Wn	Beschermingsregime andere soorten § 3.3 Wn
Art 3.1 lid 1 Het is verboden in het wild levende vogels opzettelijk te doden of te vangen.	Art 3.5 lid 1 Het is verboden soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen	Art 3.10 lid 1a Het is verboden soorten opzettelijk te doden of te vangen
Art 3.1 lid 2 Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen	Art 3.5 lid 4 Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen	Art 3.10 lid 1b Het is verboden de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren opzettelijk te beschadigen of te vernielen
Art 3.1 lid 3 Het is verboden eieren te rapen en deze onder zich te hebben	Art 3.5 lid 3 Het is verboden eieren van dieren in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen	Niet van toepassing
Art 3.1 lid 4 en lid 5 Het is verboden vogels opzettelijk te storen, tenzij de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort	Art 3.5 lid 2 Het is verboden dieren opzettelijk te verstoren	Niet van toepassing
Niet van toepassing	Art 3.5 lid 5 Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen	Art 3.10 lid 1c Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen

Bron: Soortenbescherming bij ruimtelijke ingrepen, Ministerie van Economische Zaken

De werkingssfeer van de Wet natuurbescherming is niet beperkt tot of gerelateerd aan speciaal aangewezen gebieden, maar geeft de beschermde soorten **overal** in Nederland bescherming.

In o.a. artikelen 3.3, 3.8 en 3.10 van de Wet natuurbeschermingswet worden de ontheffings- en vrijstellingsmogelijkheden weergegeven. Welke voorwaarden verbonden zijn aan de ontheffing- of vrijstelling (zoals werken met een goedgekeurde gedragscode) hangt af van de dier- of plantensoorten die voorkomen in het plangebied.

- Beschermde soorten – met (Provinciale) vrijstelling:
Voor deze soorten geldt een vrijstelling van een of meerdere verbodsbepalingen (zoals bijvoorbeeld het vangen van dieren en/of het vernielen van vaste verblijfsplaatsen. Voor deze soorten is derhalve in veel gevallen geen ontheffing nodig. Wel geldt ten aanzien van deze soorten de zorgplicht, die eveneens van de Wet natuurbescherming uitgaat.
Soorten die vallen onder de vrijstelling betreft over het algemeen (en dus per Provincie verschillend) onder andere algemene zoogdiersoorten, zoals algemene muizen- en spitsmuizen, de woelrat, de egel, konijn, ree en vos, algemene amfibiesoorten, waaronder de bruine kikker, gewone pad en kleine watersalamander.

- Overige 'nationaal beschermde' soorten:

Voor deze soorten geldt voor ruimtelijke ontwikkeling en bestendig beheer een mogelijkheid voor ontheffing, welke aan drie criteria wordt getoetst: er is sprake van een in of bij wet genoemd belang, er is geen alternatief en 'doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort'.

Voor deze soorten is derhalve een ontheffing nodig of kan gewerkt worden met een goedgekeurde gedragscode. Soorten die vallen onder dit nationale beschermingsregime vallen betreft onder andere algemene zoogdiersoorten, zoals das, boommarter, algemene amfibieën en reptielen alpenwatersalamander, hazelworm, flora als schubvaren en bokkenorchis en vissoorten waaronder de grote modderkruiper. Daarnaast geldt ook voor deze soorten de algemene zorgplicht.

- Habitatrichtlijnsoorten:

Voor deze soorten geldt het zwaarste beschermingsregime en is voor ruimtelijke ontwikkeling geen vrijstelling mogelijk van de ontheffingsplicht. Voor deze soorten dient een ontheffing te worden aangevraagd, welke aan drie criteria wordt getoetst: er is sprake van een in of bij wet genoemd belang, er is geen alternatief en 'doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort'. Wel kan als voldaan wordt aan een in de wet genoemd belang ook bij ruimtelijke ontwikkeling gewerkt worden met een goedgekeurd gedragscode. Daarnaast geldt ook voor deze soorten de algemene zorgplicht. Tot dit beschermingsregime horen o.a. alle vleermuissoorten, de bever, otter, noordse woelmuis, verschillende amfibiesoorten waaronder rugstreeppad en kamsalamander.

- Vogelrichtlijnsoorten:

Alle vogels zijn in Nederland gelijk beschermd. Voor deze soorten geldt het zwaarste beschermingsregime en is voor ruimtelijke ontwikkeling ook geen vrijstelling mogelijk van de ontheffingsplicht. Voor deze soorten dient een ontheffing te worden aangevraagd, welke aan drie criteria wordt getoetst: er is sprake van een in of bij wet genoemd belang, er is geen alternatief en 'doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort'. Wel kan als voldaan wordt aan een in de wet genoemd belang ook bij ruimtelijke ontwikkeling gewerkt worden met een goedgekeurd gedragscode. Daarnaast geldt ook voor deze soorten de algemene zorgplicht.

Zorgplicht

Voor alle in het wild voorkomende plant- en diersoorten, dus ook voor onbeschermden en beschermden soorten die zijn vrijgesteld geldt wel de ook 'algemene zorgplicht' (art. 1.11 Wet natuurbescherming). Deze zorgplicht houdt in dat initiatiefnemer passende maatregelen moet nemen om schade aan beschermden gebieden en in het wild voorkomend plant en diersoorten te voorkomen of zoveel mogelijk te beperken. Hierbij gaat het bijvoorbeeld om het niet verontrusten of verstoren in de kwetsbare perioden zoals de winterslaap, de voortplantingstijd en de periode van afhankelijkheid van de jongen.

De kwetsbare perioden voor de verschillende soortgroepen zijn niet allen gelijk. Als 'veilige' periode voor alle groepen geldt in het algemeen de periode van half augustus tot half november, de periode waarin de voortplantingstijd achter de rug is en diersoorten als vleermuizen, overige zoogdieren en amfibieën nog niet in winterslaap zijn. Indien een locatie in die periode bouwrijp wordt gemaakt, kan daarna gedurende het winterseizoen en het daaropvolgende voorjaar probleemloos worden gewerkt. Zo kan bijvoorbeeld vegetatie gedurende het groeiseizoen kort gemaaid worden, zodat er geen vogels gaan broeden en het tegen de winter ook ongeschikt is voor kleine zoogdieren of amfibieën die in winterslaap gaan.

Indien tijdens de uitvoering van de werkzaamheden beschermden soorten worden waargenomen dienen maatregelen genomen te worden om schade aan deze individuen zo veel mogelijk te voorkomen (bijvoorbeeld wegvangen en verplaatsen of terreindelen af te zetten en het werk ter plaatse stil te leggen). Ecologische begeleiding kan hierin voorzien

